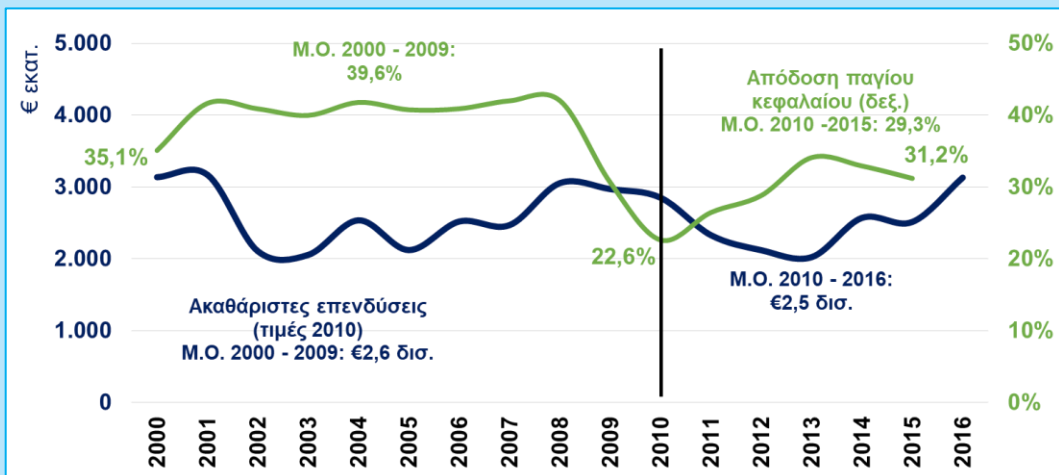

Η ελληνική μεταποίηση επιστρέφει δυναμικά στις επενδύσεις!

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Η απόδοση παγίου κεφαλαίου, η οποία κατέρρευσε το 2009 λόγω της παγκόσμιας κρίσης - και η οποία έχει αρχίσει να βελτιώνεται έκτοτε - είναι και σήμερα ακόμη κάτω από τα επίπεδα της προ κρίσης περιόδου. Παρ' όλα αυτά, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις δεν έχουν σταματήσει να επενδύουν στην ελληνική οικονομία. Σε σταθερές τιμές 2010, οι μέσες ετήσιες επενδύσεις της μεταποίησης, στη δεκαετία της ευημερίας με δανεικά, ανήλθαν προ κρίσης σε €2,6 δισ., όσο περίπου και την περίοδο των Μνημονίων, της προσαρμογής και της μεγάλης ύφεσης. Το 2016, οι επενδύσεις στη μεταποίηση ανήλθαν σε €3,1 δισ., που είναι το υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας 15ετίας, αυξανόμενες με μέσο ετήσιο ρυθμό +15,7% από το 2013 και μετά. Η εικόνα αυτή, όμως, δεν αναδεικνύεται στη μελέτη του Ινστιτούτου Εργασίας (ΙΝΕ) της ΓΣΕΕ για το κόστος εργασίας και τα περιθώρια κέρδους στα χρόνια των Μνημονίων. Αντιθέτως, επιλέγεται μια «ξύλινη» και δογματική ερμηνεία του τρόπου λειτουργίας των μεταποιητικών επιχειρήσεων, στη βάση των εξελίξεων στα εισοδηματικά μερίδια εργασίας και κεφαλαίου (δίκην οικονομικού αυτοματισμού). Σύμφωνα με τη διανεμητική αυτή λογική, το εισοδηματικό μερίδιο της εργασίας (που το αντίστροφο του αποτυπώνει κατά προσέγγιση το μερίδιο των κερδών) πρέπει να παραμένει σταθερό, με τις τιμές να αυξομειώνονται ώστε να αντανakλούν πλήρως τις μεταβολές στο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Κάτι τέτοιο, όμως, παραβλέπει το γεγονός ότι οι μεταποιητικές επιχειρήσεις δεν έχουν έλεγχο πάνω στις τιμές των προϊόντων που παράγουν για εξαγωγές ή υποκατάσταση εισαγωγών, αφού οι τιμές αυτές καθορίζονται στις διεθνείς αγορές. Επίσης, εγκalούνται οι μεταποιητικές επιχειρήσεις να μειώσουν τις τιμές των προϊόντων τους τώρα που πέφτει το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, ώστε να κερδίσουν μερίδιο αγοράς, λησμονώντας την τεράστια αύξηση των αμοιβών της εργασίας κατά 50,4% στη δεκαετία 2000-2010, όταν η παραγωγικότητα της εργασίας μειωνόταν κατά -1,4%! Αυτό ήταν αποτέλεσμα συνεχών αυξήσεων των μισθολογικών αμοιβών, κάτω από ένα στρεβλό σύστημα συλλογικών διαπραγματεύσεων, που οδήγησε τις μεταποιητικές επιχειρήσεις σε απώλεια διεθνούς ανταγωνιστικότητας (καθώς δεν είχαν τη δυνατότητα να περάσουν τις αυξήσεις στο εργατικό κόστος στις τιμές), σε συρρίκνωση της μεταποιητικής παραγωγής, σε τεράστια ελλείμματα του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας και, εν τέλει, στην κρίση χρέους. Ακόμη και ο Στάλιν αναγνωρίζοντας τη σχέση κόστους/τιμής πώλησης των προϊόντων, επέτλητε τους συντρόφους που ήθελαν χαμηλές τιμές στο ψωμί και υψηλές τιμές στο αλεύρι προκειμένου να ικανοποιήσουν ταυτόχρονα τους εργάτες και τους αγρότες. Έχει, ίσως έλθει η ώρα για το συνδικαλιστικό κίνημα και τους εκπροσώπους του να κάνουν την υπέρβαση και να νοιάζονται και για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων του παραγωγικού και ανταγωνιστικού τομέα της οικονομίας (διεθνώς εμπορευσίμων προϊόντων και υπηρεσιών) που δίνουν διατηρήσιμες και καλές θέσεις εργασίας και αμοιβές στους εργαζόμενους, σε σχέση με την υπόλοιπη οικονομία (βλ. και εβδομαδιαίο δελτίο 25/01/2018 «Προϋποθέσεις για μια βιώσιμη ανάκαμψη...» και σχετικό Infographic), και όχι να οδηγούν τις επιχειρήσεις, όπως στο παρελθόν, στην απαξίωση μέσω μαξιμαλιστικών διεκδικήσεων πέραν της κοινής λογικής και του καλώς εννοούμενου συμφέροντος των εργαζομένων. Ήδη ο ΣΕΒ έχει θέσει μια σειρά από μη μισθολογικά ζητήματα, πέραν μιας συμφωνίας επί των κατευθυντήριων γραμμών για αποτελεσματικές συλλογικές διαπραγματεύσεις, προς συζήτηση μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, που αφορούν στην εποχή μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος προσαρμογής το καλοκαίρι του 2018 (βλ. Special Report «Κοινωνικός Διάλογος, Συλλογικές Διαπραγματεύσεις» και Επιστολή ΣΕΒ προς τους Κοινωνικούς Εταίρους με θέμα: [Προτεινόμενα αντικείμενα προς συζήτηση εν όψει της νέας ΕΓΣΣΕ 2018](#)).
- Η αισιοδοξία στη μεταποίηση αυξάνεται, με τον δείκτη υπευθύνων προμηθειών (PMI) να διαμορφώνεται τον Ιανουάριο του 2018 στο υψηλότερο επίπεδο από τον Οκτώβριο του 2007, την ώρα που οι εξαγωγές χωρίς καύσιμα και πλοία κινούνται δυναμικά για 8^ο συνεχόμενο μήνα τον Δεκέμβριο του 2017, παρουσιάζοντας άνοδο +7,6% σε αξία και +7,8% σε όγκο στο σύνολο του 2017. Ωστόσο, η ταχύτερη άνοδος των εισαγωγών έχει ως αποτέλεσμα την περαιτέρω διόγκωση του εμπορικού ελλείματος (-€21,4 δισ.). Την ίδια ώρα, ο ρυθμός αύξησης των ληξιπρόθεσμων οφειλών των ιδιωτών προς το δημόσιο εντάθηκε εκ νέου τον Νοέμβριο και τον Δεκέμβριο του 2017, με αποτέλεσμα να ανέλθουν στα €102,2 δισ., ενώ αντίθετα συνεχίστηκε η υποχώρηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών και των εκκρεμών επιστροφών φόρων του δημοσίου προς τους ιδιώτες (€3,3 δισ. τον Δεκέμβριο του 2017 από €3,9 δισ. τον προηγούμενο μήνα και €4,9 δισ. τον Δεκέμβριο του 2016).

Η αποδοτικότητα του παγίου κεφαλαίου ανακάμπτει...

Απόδοση παγίου κεφαλαίου και επενδύσεις στη μεταποίηση (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί και AMECO, 2016)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Με την ευγενική χορηγία:

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmtsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Μεταποίηση: Κέρδη και Επενδύσεις

Στο κείμενο πολιτικής του Ινστιτούτου Εργασίας (INE) της ΓΣΕΕ με τίτλο «[Κόστος εργασίας και περιθώρια κέρδους στα χρόνια των Μνημονίων](#)» γίνεται μια προσπάθεια να καταγραφούν οι εξελίξεις στο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και τον αποπληθωριστή της ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας στη μεταποίηση, με στόχο να καταδειχθεί ότι στην περίοδο 2010 έως 2016 (των Μνημονίων), οι επιχειρήσεις του κλάδου καρπώθηκαν μια τεράστια κερδοφορία, ενώ ταυτόχρονα δεν έκαναν επενδύσεις ανάλογου επιπέδου. Πιο συγκεκριμένα, η θέση του INE, όπως καταγράφεται στο κείμενο αυτό, είναι ότι «οι εγχώριες τιμές δεν ακολούθησαν τη ραγδαία μείωση του μοναδιαίου κόστους εργασίας: Στη μεν μεταποίηση, η πτώση του δείκτη τιμών στο σύνολο της περιόδου [2010-2016] δεν υπερέβη το 3% [-2,7%], ενώ η μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος ανήλθε σε 37,5%... Παρακάτω, η μεταποίηση εγκალείται διότι «η μεταποιητική βιομηχανία διήλθε κατά τα χρόνια της εσωτερικής υποτίμησης από περίοδο αμυντικής αναδιάρθρωσης, δίχως να επιδιώξει αύξηση των πωλήσεων της μέσω μείωσης των τιμών των προϊόντων της, επομένως χωρίς αύξηση του προϊόντος της, αλλά με αύξηση της κερδοφορίας της».

Η ζωή, βεβαίως, δεν ξεκίνησε το 2010. Ό,τι συμβαίνει από το 2010 και μετά είναι συνέχεια του τι συνέβη στα χρόνια πριν την κρίση, στη δεκαετία 2000-2009 της ευημερίας με δανεικά και της πτώχευσης της χώρας, και στα χρόνια μετά την κρίση, στην επταετία 2010-2016 των Μνημονίων και της δημοσιονομικής προσαρμογής και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που έκτοτε υλοποιήθηκαν, ώστε να αντιστραφούν οι παράγοντες που οδήγησαν στην κρίση χρέους και να εισέλθει η χώρα σε μια πορεία ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης και, έτσι, να αντιμετωπισθεί η υπερχρέωση της οικονομίας.

Πίσω από τους αριθμούς βρίσκονται επιχειρήσεις. Οι μεταποιητικές επιχειρήσεις προσπαθούν να επιβιώσουν και να ευημερήσουν στο ανελέητο ανταγωνιστικό περιβάλλον των διεθνών αγορών, είτε

παράγουν για εξαγωγές, είτε για να υποκαταστήσουν εισαγωγές, στην εγχώρια οικονομία. Συνεπώς, σενάρια του τύπου τι έπρεπε να έχουν κάνει οι μεταποιητικές επιχειρήσεις στην περίοδο της κατάρρευσης της ζήτησης στην οικονομία, δεν είναι παρά ακριβώς αυτό, σενάρια. Και τα σενάρια αυτά, όταν μάλιστα βασίζονται σε μια αφαιρετική εισοδηματική διανεμητική λογική, δεν ανταποκρίνονται στα συγκεκριμένα προβλήματα και ανάγκες που αντιμετωπίζουν σύγχρονες επιχειρήσεις, αλλά και οι εργαζόμενοί τους, στην καθημερινή τους λειτουργία στο σκληρό ανταγωνιστικό περιβάλλον των αγορών.

Η ζωή, βεβαίως, δεν ξεκίνησε το 2010. Ό,τι συμβαίνει από το 2010 και μετά είναι συνέχεια του τι συνέβη στα χρόνια πριν την κρίση, στη δεκαετία 2000-2009 της ευημερίας με δανεικά και της πτώχευσης της χώρας, και στα χρόνια μετά την κρίση, στην επταετία 2010-2016 των Μνημονίων και της δημοσιονομικής προσαρμογής και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που έκτοτε υλοποιήθηκαν, ώστε να αντιστραφούν οι παράγοντες που οδήγησαν στην κρίση χρέους και να εισέλθει η χώρα σε μια πορεία ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης και, έτσι, να αντιμετωπισθεί η υπερχρέωση της οικονομίας.

Οι συντάκτες του κειμένου του INE αναρωτιούνται γιατί επιχειρήσεις των οποίων η κερδοφορία βελτιώνεται, δεν επιδιώκουν διεύρυνση του μεριδίου τους στις αγορές, επενδύοντας τα κέρδη τους. Η απάντηση είναι ότι βεβαίως και το κάνουν, αλλά υπάρχει πάντοτε κάποια χρονική υστέρηση μεταξύ των εξελίξεων που σημειώνονται και της αντίδρασης των επιχειρήσεων στις εξελίξεις αυτές, ιδιαίτερα όταν οι πολιτικές

επιλογές έχουν ως αποτέλεσμα η αβεβαιότητα των επιχειρήσεων να επεκτείνεται ακόμη και ως προς το σε ποιο νόμισμα ενδέχεται να συναλλάσσονται και να αμείβουν τους εργαζομένους τους.

Στην ουσία, η μακροχρόνια διαδικασία του μετασχηματισμού της ελληνικής οικονομίας προς ένα εξωστρεφές παραγωγικό πρότυπο δεν συμπίπτει, όπως φαίνεται να επιθυμεί το ΙΝΕ, σε ετήσιες καταναγκαστικές δράσεις των επιχειρήσεων προς αυτή την κατεύθυνση, στη βάση εξελίξεων στα εισοδηματικά μερίδια εργασίας και κεφαλαίου. Η υποκατάσταση εισαγωγών στην εγχώρια αγορά και η διεύρυνση του μεριδίου αγοράς στις διεθνείς αγορές δεν είναι μηχανιστικό αποτέλεσμα της μείωσης των τιμών, με την προσδοκία της αναπλήρωσης της κερδοφορίας από αυξημένες πωλήσεις.

η μακροχρόνια διαδικασία του μετασχηματισμού της ελληνικής οικονομίας προς ένα εξωστρεφές παραγωγικό πρότυπο δεν συμπίπτει, όπως φαίνεται να επιθυμεί το ΙΝΕ, σε ετήσιες καταναγκαστικές δράσεις των επιχειρήσεων προς αυτή την κατεύθυνση, στη βάση εξελίξεων στα εισοδηματικά μερίδια εργασίας και κεφαλαίου.

Πρέπει να σημειωθεί ότι οι τιμές στη μεταποίηση διαμορφώνονται από τις διεθνείς αγορές. Δεν είναι στη διακριτική ευχέρεια των επιχειρήσεων στους κλάδους των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών να καθορίζουν τιμές, εκτός και αν πρόκειται για προϊόντα μοναδικής υψηλής τεχνολογίας ή υψηλής ζήτησης (π.χ. iPhone). Μια αύξηση των τιμών τους θα απέκλειε από τις διεθνείς αγορές και θα προκαλούσε ένα τσουνάμι φθηνών εισαγωγών. Μια μείωση των τιμών τους θα μπορούσε να οδηγήσει σε αυξημένες πωλήσεις, ιδίως

στο εξωτερικό, ιδίως εάν οι επιχειρήσεις ήταν ήδη εξαγωγικές και, έτσι, δεν θα χρειαζόταν να κτίσουν το δίκτυο τους από το μηδέν. Πάντως, για να μετατραπεί μια σημερινή μείωση τιμών, και μια συνακόλουθη σίγουρη μείωση της κερδοφορίας, σε αυξημένες αλλά αβέβαιες πωλήσεις στο μέλλον, χρειάζεται κάποιος στοιχειώδης, αν μη τι άλλο, σχεδιασμός που εξαρτάται από το διεθνές και εγχώριο περιβάλλον, τη διαθέσιμη χρηματοδότηση, το σχεδιασμό προϊόντων άλλων προδιαγραφών, το κτίσιμο δικτύου πωλήσεων στο εξωτερικό, τη καθιέρωση ενός προϊόντος στη διεθνή αγορά, κ.ο.κ. Το τελευταίο, αν και εξαιρετικά δύσκολο, πάντως, επιχειρήθηκε να γίνει από πολλές επιχειρήσεις που βλέποντας την εγχώρια ζήτηση να καταρρέει, άρχισαν να προσβλέπουν στις ξένες αγορές, διαδικασία που ήδη συνεχίζεται και σήμερα με επιτυχία.

Οι τιμές στη μεταποίηση διαμορφώνονται από τις διεθνείς αγορές. Δεν είναι στη διακριτική ευχέρεια των επιχειρήσεων στους κλάδους των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών να καθορίζουν τιμές, εκτός και αν πρόκειται για προϊόντα μοναδικής υψηλής τεχνολογίας ή υψηλής ζήτησης (π.χ. iPhone). Μια αύξηση των τιμών τους θα απέκλειε από τις διεθνείς αγορές και θα προκαλούσε ένα τσουνάμι φθηνών εισαγωγών.

Μια αντικειμενική ματιά στις εξελίξεις πιστοποιεί ότι ήδη η αυξημένη κερδοφορία των μεταποιητικών επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια έχει ήδη αρχίσει να αποδίδει καρπούς όσον αφορά σε εξαγωγές και επενδύσεις. Η διαδικασία αυτή είναι σταδιακή, περνάει από 40 κύματα, δηλαδή τις στρεβλώσεις και τα εμπόδια που θέτει στις σχετικές τιμές της παραγωγικής εργασίας το ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον αλλά

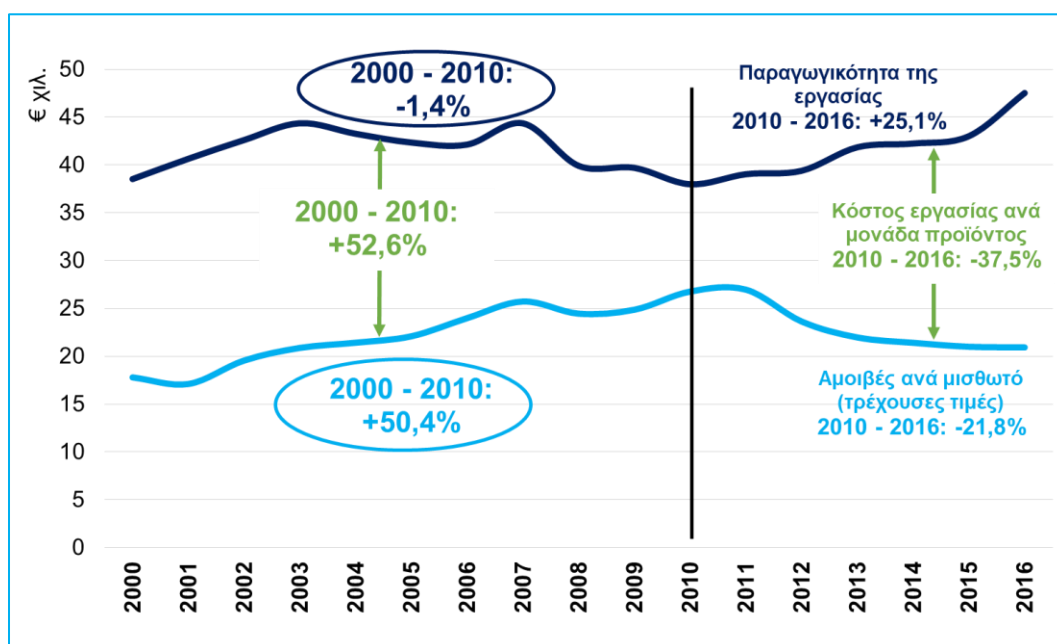

και αμφιλεγόμενες ως προς την αποτελεσματικότητά τους πολιτικές των μνημονίων, όπως η υπερφορολόγηση, το υψηλό κόστος ενέργειας, το υψηλό μη μισθολογικό κόστος, η γραφειοκρατία, οι χρονοβόρες αδειοδοτήσεις, κ.ο.κ.. Εφόσον διατηρηθεί επί μακρόν χρονικό διάστημα η οικονομική πολιτική που ευνοεί την κερδοφορία των επιχειρήσεων και την σταθερότητα στην οικονομία, είναι βέβαιο ότι αυτή θα αρχίσει να επιταχύνεται και να αποδίδει καρπούς, και προς όφελος των εργαζομένων. Τρόπος να τα σχεδιάσεις όλα αυτά και να τα εφαρμόσεις τέλεια και σε στιγμιαίο χρονικό διάστημα, δεν έχει εφευρεθεί ακόμη. Ο κεντρικός σχεδιασμός δοκιμάστηκε στο παρελθόν και απέτυχε. Το καλύτερο στο οποίο μπορεί να προσβλέπει κανείς είναι οι επιχειρήσεις να διευκολύνονται από το κράτος στις επενδυτικές και λειτουργικές τους πρωτοβουλίες και οι εργαζόμενοι και οι εκπρόσωποί τους να νοιάζονται για την κερδοφορία των επιχειρήσεων στις οποίες δουλεύουν, που είναι και η μόνη εγγύηση για την απασχόληση και τα εισοδήματά τους.

Στην ανάλυση που ακολουθεί, έχουν διατηρηθεί τα διαγράμματα του ΙΝΕ, απλώς έχουν επεκταθεί προς τα πίσω, για να μπορεί ο αναγνώστης να αντλήσει ορθά συμπεράσματα. Στο διάγραμμα **Δ01**, το ΙΝΕ παρουσιάζει την εξέλιξη των αμοιβών και της παραγωγικότητας από το 2010 και μετά, και

Μια αντικειμενική ματιά στις εξελίξεις πιστοποιεί ότι ήδη η αυξημένη κερδοφορία των μεταποιητικών επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια έχει ήδη αρχίσει να αποδίδει καρπούς όσον αφορά σε εξαγωγές και επενδύσεις.

αναδεικνύει τη μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά 37,5%, αποτέλεσμα της μείωσης των αμοιβών κατά 21,8% και της αύξησης της παραγωγικότητας κατά 25,1%. Η πραγματικότητα αυτή είναι μηχανιστική, καθώς η μείωση των μισθών και η αύξηση της παραγωγικότητας δεν συναρτώνται με πραγματικές εξελίξεις στη βιομηχανία από την πλευρά της προσφοράς (εισαγωγή νέων τεχνολογιών, επενδύσεις δεδομένων των προοπτικών της οικονομίας, κ.ο.κ.), αλλά με την κατάρρευση της ζήτησης και τη συνακόλουθη μείωση των μισθών και διόγκωση της ανεργίας, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής του προγράμματος προσαρμογής των Μνημονίων. Αυτό συνέβη διότι οι διαρθρωτικές

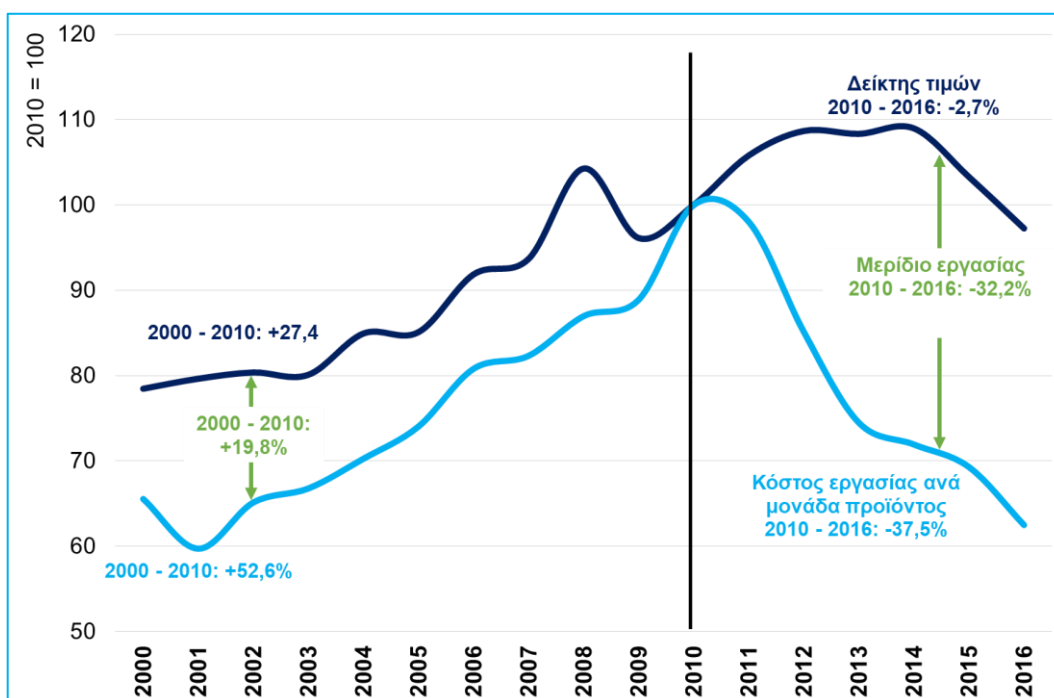
Δ01: Αμοιβές και παραγωγικότητα στη μεταποίηση (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί και AMECO, 2016)

μεταρρυθμίσεις που συνόδευαν το πρόγραμμα, είτε δεν εφαρμόστηκαν είτε εφαρμοζόμενες με υστέρηση και ελλειπτικά, δεν μπόρεσαν να αμβλύνουν την επίπτωση των υφεσιακών μέτρων στην ανεργία, διευκολύνοντας τη μετατόπιση εργαζομένων από τους παραδοσιακούς κλάδους των υπηρεσιών στους εξωστρεφείς κλάδους των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών, δηλαδή στη βιομηχανία.

Όταν, όμως, το διάγραμμα αυτό συμπληρώνεται με τα στοιχεία 2000-2009, καθίσταται προφανές ότι στην περίοδο μέχρι το 2010, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος είχε ήδη αυξηθεί κατά +52,6% (πολύ περισσότερο δηλαδή απ' όσο μειώθηκε μετά το 2010), ως αποτέλεσμα μισθολογικών αυξήσεων +50,4% σε μια οικονομία που η παραγωγικότητα μειώθηκε κατά -1,4%! Έτσι, δεν είναι, λοιπόν, δύσκολο να ερμηνευθεί η αποβιομηχάνιση της χώρας (η συρρίκνωση δηλαδή των κλάδων διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών), ιδίως όταν οι τιμές καθορίζονται στις διεθνείς αγορές, με τις μεταποιητικές επιχειρήσεις να μην μπορούν να περάσουν τις αυξήσεις των αμοιβών στις τιμές τους, να χάνουν ανταγωνιστικότητα και να συρρικνώνουν την δραστηριότητα τους.

Στο διάγραμμα **Δ02** παρατίθενται οι εξελίξεις στο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και τις τιμές. Στην περίοδο 2010-2016, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις εγκαλούνται από το ΙΝΕ γιατί, με μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά -37,5%, δεν μείωσαν τις τιμές τους πάνω από -2,7%, για να κερδίσουν μερίδιο αγοράς, κλπ. Πρέπει να διευκρινιστεί, κατ' αρχάς, ότι η σύγκριση της μεταβολής του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος με τη μεταβολή των τιμών δεν είναι τίποτα άλλο από τη μεταβολή στο μερίδιο εργασίας στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία (που είναι το άθροισμα των μισθών, κερδών και αποσβέσεων). Μια μείωση του μεριδίου της εργασίας είναι περίπου ταυτόσημη με μια αύξηση του μεριδίου των κερδών. Έτσι, την περίοδο 2010-2016, σημειώνεται μια μείωση του μεριδίου εργασίας κατά -32,2%. Ταυτόχρονα, όμως, την περίοδο 2000-2010, ενώ το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος αυξήθηκε κατά +52,6%, οι τιμές αυξήθηκαν κατά +27,4%, οδηγώντας σε αύξηση του μεριδίου της εργασίας κατά 19,8%. Η προτεραιότητα κατάσταση δεν φαίνεται να απασχολεί το ΙΝΕ, δηλαδή δεν εγκαλούνται οι εκπρόσωποι των συνδικάτων γιατί συνέβαλαν στη μείωση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων που δίνουν δουλειά στα μέλη τους. Λογικά θα απορούν, κατ' αντιστοιχία, γιατί οι

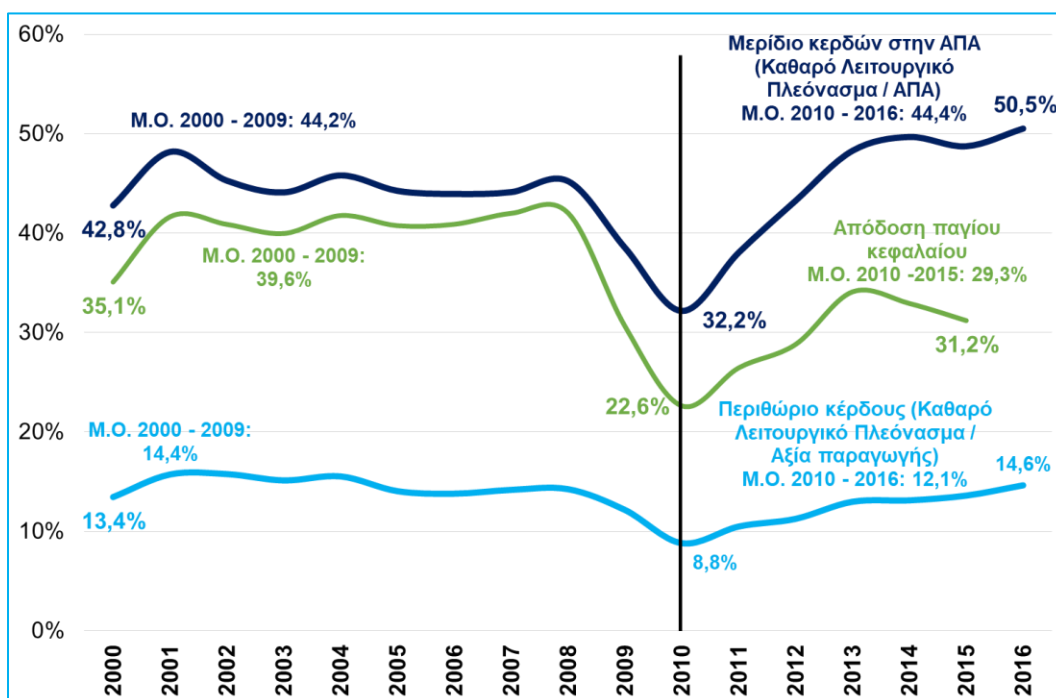
Δ02: Κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και τιμές στη μεταποίηση (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί και AMECO, 2016)

Στην περίοδο μέχρι το 2010, το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος είχε ήδη αυξηθεί κατά +52,6% (πολύ περισσότερο δηλαδή απ' όσο μειώθηκε μετά το 2010), ως αποτέλεσμα μισθολογικών αυξήσεων +50,4% σε μια οικονομία που η παραγωγικότητα μειώθηκε κατά -1,4%! Έτσι, δεν είναι, λοιπόν, δύσκολο να ερμηνευθεί η αποβιομηχάνιση της χώρας (η συρρίκνωση δηλαδή των κλάδων διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών), ιδίως όταν οι τιμές καθορίζονται στις διεθνείς αγορές, με τις μεταποιητικές επιχειρήσεις να μην μπορούν να περάσουν τις αυξήσεις των αμοιβών στις τιμές τους, να χάνουν ανταγωνιστικότητα και να συρρικνώνουν την δραστηριότητα τους.

επιχειρήσεις δεν αύξησαν τότε περισσότερο τις τιμές τους για να διατηρήσουν την κερδοφορία τους! Η απάντηση είναι απλή. Γιατί δεν έχουν έλεγχο των τιμών στη διεθνή αγορά. Σε κάθε περίπτωση, κατ' ελάχιστον, πρέπει να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα, όπως αντανακλάται στο σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος εκφρασμένο σε κοινό νόμισμα, ή το ίδιο, στον δείκτη της πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας με βάση το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Και η αύξηση των τιμών δεν είναι επιλογή. Μόνο οι μισθοί και η παραγωγικότητα παίζουν. Και πρέπει η εξέλιξη τους να είναι καλύτερη απ' ότι στις ανταγωνίστριες χώρες!

Στο διάγραμμα **Δ03** παρουσιάζουμε το διαχρονικό επίπεδο της κερδοφορίας, με τρεις τρόπους: Πρώτον, το περιθώριο κέρδους ως λειτουργικό πλεόνασμα/Αξία παραγωγής (που είναι ο ορισμός που κατανοεί καλύτερα ο κόσμος των επιχειρήσεων), δεύτερον, το μερίδιο των κερδών στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ως λειτουργικό πλεόνασμα/ ΑΠΑ και, τρίτον, το μερίδιο της εργασίας στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ως αμοιβές εργαζομένων συμπεριλαμβανομένων των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης (εργαζομένων και εργοδοτών)/ ΑΠΑ.

Δ03: Μερίδιο κερδών, περιθώριο κέρδους και απόδοση παγίου κεφαλαίου στη μεταποίηση (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί και AMECO, 2016)

Η μείωση της κερδοφορίας από το 2000 έως το 2010 ανέρχεται σε -34,3% στο περιθώριο κέρδους, σε -24,8% στο μερίδιο των κερδών στην ΑΠΑ και σε +19,8% στο μερίδιο της εργασίας και, αντίστοιχα, η αύξηση της κερδοφορίας από το 2010 έως το 2016 ανέρχεται σε +20,7% στο περιθώριο κέρδους και σε +32% στο μερίδιο των κερδών στην ΑΠΑ, και σε -32,2% στο μερίδιο της εργασίας στην ΑΠΑ. Συγκρίσεις τέτοιου είδους λαμβάνουν υπόψη τα επίπεδα των μεταβλητών μόνο στην αρχή και το τέλος της περιόδου. Μια καλύτερη προσέγγιση είναι να εξετασθούν τα ποσοστά κερδοφορίας ως μέσοι όροι περιόδων. Εάν, λοιπόν, παρατηρήσουμε τι έγινε σε επίπεδα κερδοφορίας, και όχι σε μεταβολές, το περιθώριο κέρδους ως ανωτέρω μειώθηκε από 14,4% κατά μέσο όρο την περίοδο 2000-2009 σε 12,1% την περίοδο 2010-2016. Αντιστοίχως, το μερίδιο των κερδών στην ΑΠΑ κατά μέσο όρο παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο από 44,2% την περίοδο 2000-2009 σε 44,4% την περίοδο 2010-2016. Τέλος, το μερίδιο της εργασίας στην ΑΠΑ από 59% την περίοδο 2000-2009 παρέμεινε, επίσης, σχεδόν αμετάβλητο (54%) την περίοδο 2010-2016. Συνεπώς, ίσα βάρκα, ίσα νερά, χονδρικά, για όλη την περίοδο 2000-2016!

Η προτεραιά κατάσταση δεν φαίνεται να απασχολεί το ΙΝΕ, δηλαδή δεν εγκαλούνται οι εκπρόσωποι των συνδικάτων γιατί συνέβαλαν στη μείωση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων που δίνουν δουλειά στα μέλη τους. Λογικά θα απορούν, κατ'αντιστοιχία, γιατί οι επιχειρήσεις δεν αύξησαν τότε περισσότερο τις τιμές τους για να διατηρήσουν την κερδοφορία τους!

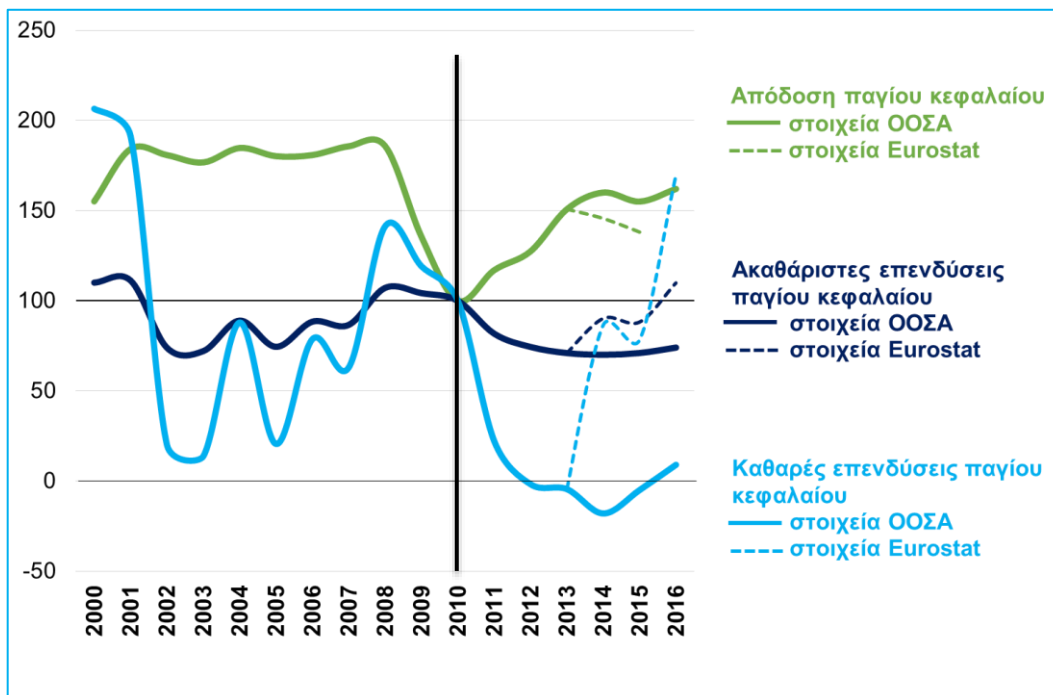
Και οι εξελίξεις αυτές δεν διαφέρουν πολύ από την παρατηρούμενη μακροχρόνια σταθερότητα των μεριδίων των παραγωγικών συντελεστών στο παραγόμενο εισόδημα σε διεθνές επίπεδο. Δηλαδή το μερίδιο της εργασίας μπορεί για κάποιο διάστημα (εάν πχ. υπάρχουν ισχυρές συνδικαλιστικές πιέσεις) να αυξηθεί, αλλά, αργά ή γρήγορα, επιστρέφει σε επίπεδα μακροχρόνιας ισορροπίας, καθώς μια χώρα δεν λειτουργεί στην απομόνωση, αλλά στη διεθνή αγορά. Όταν, λοιπόν, συρρικνώνεται η κερδοφορία και η ανταγωνιστικότητα και αυξάνει η ανεργία, η οικονομία αρχίζει να επιστρέφει στην ισορροπία καθώς πιέζονται προς τα κάτω οι μισθοί, τονώνεται η κερδοφορία και η ανταγωνιστικότητα, κ.ο.κ.

Το μερίδιο της εργασίας μπορεί για κάποιο διάστημα (εάν πχ. υπάρχουν ισχυρές συνδικαλιστικές πιέσεις) να αυξηθεί, αλλά, αργά ή γρήγορα, επιστρέφει σε επίπεδα μακροχρόνιας ισορροπίας, καθώς μια χώρα δεν λειτουργεί στην απομόνωση, αλλά στη διεθνή αγορά.

Και μπαίνουμε, τώρα, στο μεγάλο θέμα των επενδύσεων. Στο διάγραμμα Δ04, το ΙΝΕ παρουσιάζει την εικόνα των επενδύσεων και της κερδοφορίας στη μεταποίηση, εγκαλώντας τις επιχειρήσεις ότι δεν έκαναν επενδύσεις την περίοδο 2010-2016 (στα χρόνια της χολέρας, δηλαδή), παρά την τεράστια αύξηση της κερδοφορίας τους! Σημειώνεται ότι στο διάγραμμα Δ04 χρησιμοποιείται η μεταβολή της απόδοσης παγίου κεφαλαίου που ορίζεται ως «το κέρδος προ φόρων, μετά τις αποσβέσεις ως ποσοστό του καθαρού κεφαλαιακού αποθέματος σε τιμές αντικατάστασης», και το μέγεθος αυτό αντιπαρατίθεται με τη μεταβολή των επενδύσεων. Η απόδοση παγίου κεφαλαίου στη μεταποίηση την περίοδο 2000-2009 διαμορφώθηκε κατά μέσο ετήσιο όρο σε 39,6%, και την περίοδο 2010-2016, (σύμφωνα με το ΙΝΕ) σε 30%, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι το 2010 και το 2016 οι αποδόσεις παγίου κεφαλαίου δεν διαμορφώθηκαν σε 22,6% και 36% αντιστοίχως, όπως καταγράφουν τα στοιχεία του ΙΝΕ. Οι ακαθάριστες επενδύσεις στη μεταποίηση σε ονομαστικούς όρους διαμορφώθηκαν κατά μέσο ετήσιο όρο στις δύο ανωτέρω περιόδους σε €2,3 δισ. αντιστοίχως. Σημειώνεται ότι το ΙΝΕ χρησιμοποιεί στοιχεία του ΟΟΣΑ (που είναι διαθέσιμα μέχρι το 2015), που παρεκκλίνουν σημαντικά από το 2014 και μετά από τα επικαιροποιημένα στοιχεία της Eurostat (που είναι διαθέσιμα μέχρι το 2016). Με τα

στοιχεία της Eurostat, οι μέσες ετήσιες επενδύσεις σε σταθερές τιμές 2010 διαμορφώθηκαν στις δύο περιόδους σε €2,6 δισ. και €2,5 δισ. αντίστοιχα (Διάγραμμα πρώτης σελίδας). Σε κάθε περίπτωση, το ετήσιο επίπεδο επενδύσεων παρέμεινε, συνεπώς, grosso modo αμετάβλητο, όταν η απόδοση παγίου κεφαλαίου μειώθηκε κατά 10 π.μ. περίπου από τη μια περίοδο στην άλλη. Αν μη τι άλλο, οι επενδύσεις στη μεταποίηση από το 2013 και μετά αυξήθηκαν κατά 15,7% ετησίως, και βρίσκονται σήμερα στο υψηλότερο επίπεδο (€3,1 δισ.) της τελευταίας 15ετίας. Συνεπώς, οι αιτιάσεις του ΙΝΕ, περί τεράστιας αύξησης της απόδοσης παγίου κεφαλαίου και μείωση των επενδύσεων την περίοδο 2010-2016, είναι αβάσιμες. Στηρίζονται, απλώς, στη μαγεία των αριθμών όταν γίνεται επιλεκτική επιλογή βάσης στους υπολογισμούς, όταν χρησιμοποιούνται στοιχεία από διαφορετικές πηγές και όταν δεν αναγνωρίζεται ότι ασφαλείς συγκρίσεις απαιτούν μακροχρονιότερες περιόδους. Αυτά για την αποκατάσταση της αλήθειας.

Δ04: Επενδύσεις και απόδοση παγίου κεφαλαίου στη μεταποίηση (Eurostat, Εθνικοί Λογαριασμοί και AMECO, 2016)

Σημ.: Τα στοιχεία ΟΟΣΑ είναι διαθέσιμα μέχρι το 2015. Τα στοιχεία για το 2016 είναι από τη μελέτη του ΙΝΕ – ΓΣΕΕ με τίτλο «Κόστος εργασίας και περιθώρια κέρδους στα χρόνια των Μνημονίων»

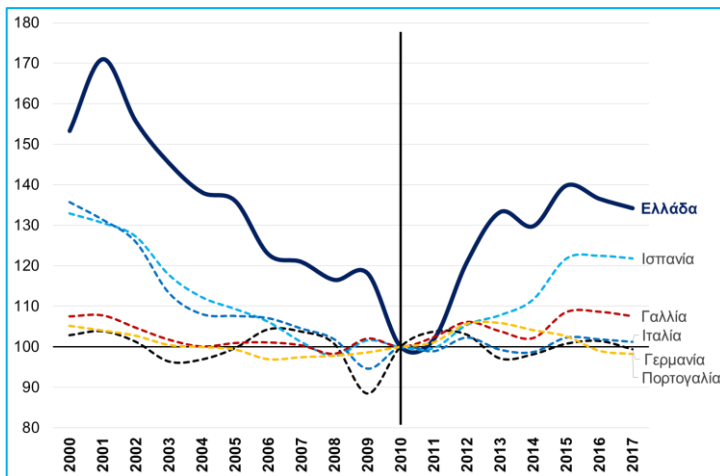

Τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στην παρούσα έκθεση δεν απέχουν πολύ από τις τάσεις που διαμορφώνονται στα στοιχεία της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής μεταποίησης με βάση το σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος (**Δ05**). Όντως, η περίοδος από το 2000 έως το 2009 ήταν μια περίοδος έντονης απώλειας ανταγωνιστικότητας (διότι σε καμία ανταγωνίστρια χώρα δεν είχαμε αύξηση του μισθολογικού κόστους κατά 50,4% με πτώση μάλιστα της παραγωγικότητας κατά -1,4%). Από το 2009 και μετά η διεθνής ανταγωνιστικότητα της μεταποίησης άρχισε όντως να βελτιώνεται, τουλάχιστον μέχρι το 2015, οπότε και αρχίζει και πάλι να εξασθενεί, αποτέλεσμα συνεπές με την κάμψη της κερδοφορίας όπως απεικονίζεται στην απόδοση παγίου κεφαλαίου, μετά το 2015.

Το περιθώριο κέρδους ως ανωτέρω μειώθηκε από 14,4% κατά μέσο όρο την περίοδο 2000-2009 σε 12,1% την περίοδο 2010-2016. Αντιστοίχως, το μερίδιο των κερδών στην ΑΠΑ κατά μέσο όρο παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο από 44,2% την περίοδο 2000-2009 σε 44,4% την περίοδο 2010-2016.

Δ05: Πραγματική σταθμισμένη συναλλαγματική ισοτιμία με 37 εμπορικούς εταίρους με βάση το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στη μεταποίηση (Eurostat, 2017)

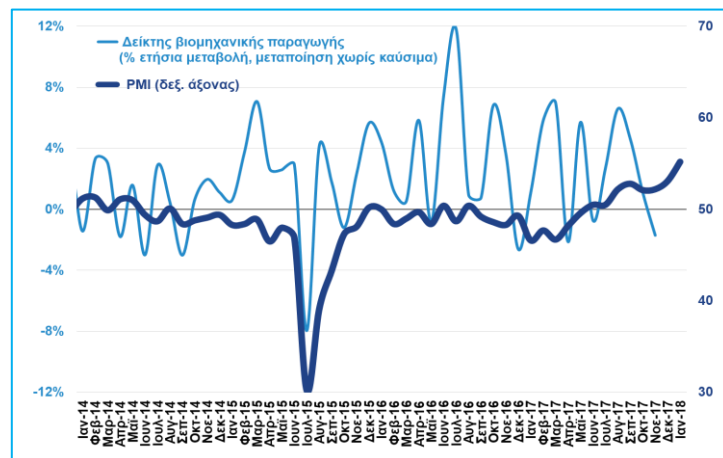
Οικονομικές εξελίξεις

Προσδοκίες στη μεταποίηση: Αυξάνεται η αισιοδοξία στη μεταποίηση τον Ιανουάριο του 2018, όπως καταγράφεται από τον δείκτη υπευθύνων προμηθειών (PMI), ο οποίος διαμορφώθηκε στο υψηλότερο επίπεδο από τον Οκτώβριο του 2007. Ειδικότερα, ο δείκτης PMI ανήλθε στις 55,2 μονάδες, από 53,1 μονάδες τον Δεκέμβριο του 2017 και 46,6 μονάδες τον Ιανουάριο του 2017 (**Δ06**). Η βελτίωση των προσδοκιών στη μεταποίηση είναι αποτέλεσμα της ενίσχυσης της ζήτησης τόσο από την εγχώρια αγορά όσο και από τις αγορές του εξωτερικού, γεγονός το οποίο ενθάρρυνε την αύξηση της απασχόλησης και της παραγωγής.

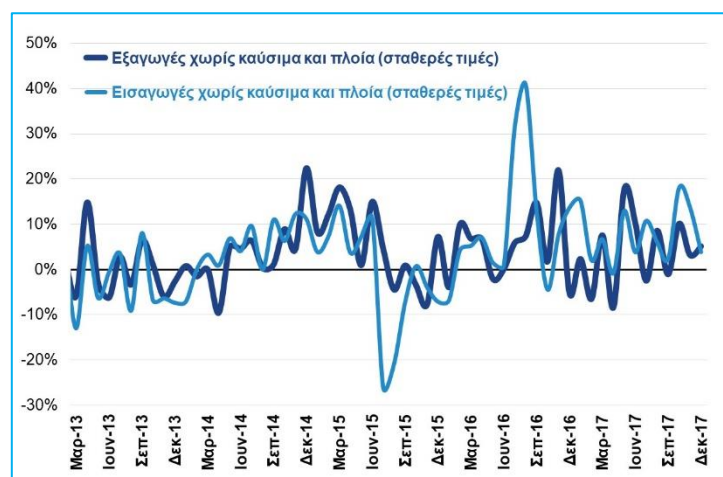
Σημειώνεται ότι το θετικό κλίμα στη μεταποίηση εντάσσεται στη γενικότερη βελτίωση που καταγράφεται στις προσδοκίες της μεταποίησης στην Ευρωζώνη, όπου η δραστηριότητα των επιχειρήσεων αυξήθηκε τον Ιανουάριο του 2018 με τον υψηλότερο ρυθμό 12ετίας. Η εξέλιξη αυτή ενισχύει περαιτέρω την αισιοδοξία για την πορεία της βιομηχανικής παραγωγής και των εξαγωγών κατά τους επόμενους μήνες.

Εξαγωγές: Αύξηση για 8^ο συνεχόμενο μήνα σημείωσαν οι εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία τον Δεκέμβριο του 2017 (+7,9% σε αξία και +5,1% σε όγκο, **Δ07**), ενώ στο σύνολο του έτους ανήλθαν σε €19,8 δισ. παρουσιάζοντας άνοδο +7,2% σε αξία και +3,7% σε όγκο σε σύγκριση με το 2016. Ταυτόχρονα, στο σύνολο του 2017 οι αντίστοιχες εισαγωγές αυξήθηκαν με μεγαλύτερο ρυθμό (+7,6% σε αξία και κατά +7,8% σε όγκο), με αποτέλεσμα το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα και πλοία να διογκωθεί κατά €1,1 δισ. και να διαμορφωθεί στα -€15,2 δισ. Σημειώνεται ότι οι συνολικές εξαγωγές, περιλαμβανομένων των καυσίμων και των πλοίων ανήλθαν το 2017 σε €28,8 δισ. (+13,2% σε σύγκριση με το 2016) και οι συνολικές εισαγωγές ανήλθαν σε €50,3 δισ. (+13,7% σε σύγκριση με το 2016), με το συνολικό έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στα -€21,4 δισ. από -€18,7 δισ. το 2016 (+14,4%).

Δ06: Δείκτης υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση (PMI) και παραγωγή στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (Markit, Ιαν. 2018, ΕΛΣΤΑΤ, Νοε. 2017)

Δ07: Μεταβολή όγκου εξαγωγών και εισαγωγών χωρίς καύσιμα και πλοία (ΕΛΣΤΑΤ, Δεκ. 2017)

Δ08: Εξαγωγές κατά ομάδα προϊόντων (ΕΛΣΤΑΤ και Eurostat, Δεκ. 2017)

Ομάδες προϊόντων (€ εκατ.)	Ιαν - Νοε		%Δ
	2016	2017	
Αγροτικά προϊόντα	5.700,1	5.639,3	-1,1%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	4.286,3	4.353,5	1,6%
Ποτά – καπνός	738,7	715,4	-3,2%
Λάδια και λίπη ζωικά ή φυτικά	675,1	570,4	-15,5%
Πρώτες ύλες	1.026,6	1.291,3	25,8%
Καύσιμα	6.896,6	8.967,9	30,0%
Βιομηχανικά προϊόντα	11.274,7	12.400,9	10,0%
Χημικά	2.744,6	3.064,6	11,7%
Βιομηχανικά είδη κατά Α' ύλη	3.980,6	4.633,7	16,4%
Μηχανήματα	2.604,7	2.594,5	-0,4%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	1.944,7	2.108,1	8,4%
Άλλα	547,7	532,6	-2,8%
Σύνολο	25.445,7	28.832,0	13,3%
Σύνολο χωρίς καύσιμα	18.549,1	19.864,1	7,1%
Πρόσθετη ανάλυση:*			
Μεταποιημένα προϊόντα	14.231,3	15.406,7	8,3%
εκ των οποίων: τρόφιμα	2.872,9	2.939,7	2,3%
Πρώτες ύλες & ακατέργαστα	2.819,6	2.869,5	1,8%
εκ των οποίων: αγροτικά	1.844,6	1.696,1	-8,1%

* Στοιχεία Ιαν – Νοε

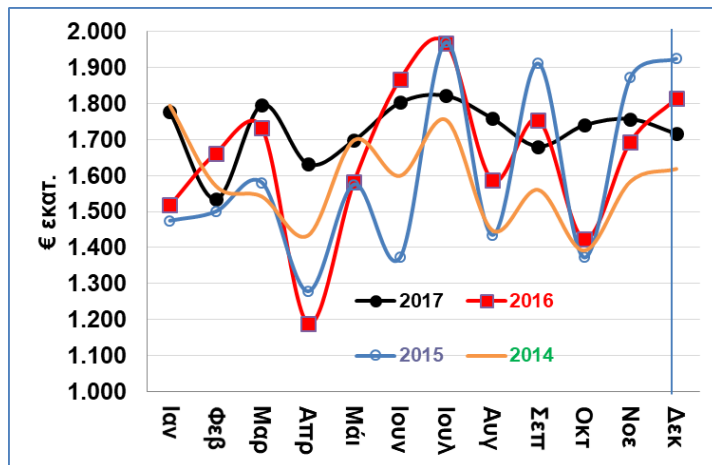

Από τις κύριες ομάδες προϊόντων, ξεχωρίζουν τα βιομηχανικά, οι εξαγωγές των οποίων εμφανίζουν άνοδο +10% συνολικά το 2017, ιδίως τα χημικά (+11,7%) και τα βιομηχανικά προϊόντα κατά πρώτη ύλη (+16,4%). Σημαντική άνοδο παρουσιάζουν επίσης οι εξαγωγές πρώτων υλών (25,8%) και καυσίμων (+30%), ενώ αντίθετα οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων εμφανίζουν μείωση (-1,1%), κυρίως λόγω της υποχώρησης των εξαγωγών λαδιού (-15,5%). Σημειώνεται ότι, οι συνολικές εξαγωγές μεταποιημένων προϊόντων πλην καυσίμων εμφανίζουν άνοδο +8,3% κατά το διάστημα Ιαν – Νοε 2017, ενώ οι εξαγωγές πρώτων υλών και ακατέργαστων προϊόντων αυξάνονται με χαμηλότερο ρυθμό (+1,8%, **Δ08**).

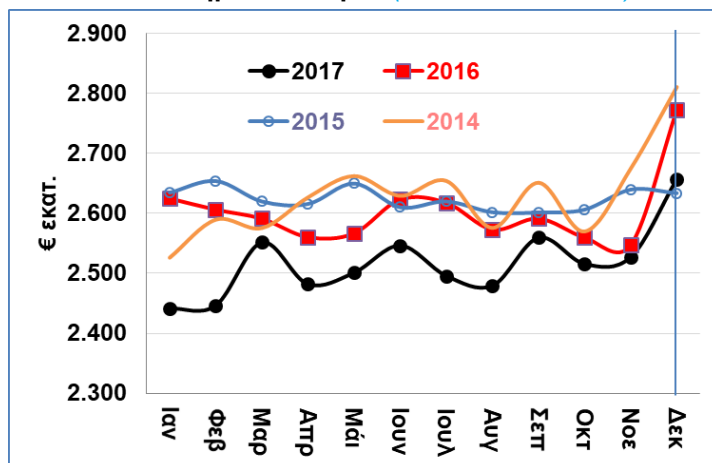
Εκτέλεση προϋπολογισμού γενικής κυβέρνησης:

Η γενική κυβέρνηση ολοκλήρωσε το 2017 με πρωτογενές αποτέλεσμα €5,9 δισ. (από €4,86 δισ. το 2016). Το 2017 χαρακτηρίστηκε, από δημοσιονομικής πλευράς για το γενική κυβέρνηση, από την αποδυνάμωση των εσόδων από φόρους (άμεσοι φόροι €17,96 δισ. έναντι €18,72 δισ. το 2016 και €17,84 δισ. το 2015 και παρά τα εισπρακτικά μέτρα που επιβλήθηκαν κυρίως το 2015 και 2016 καθώς και έσοδα από έμμεσους φόρους €29,48 δισ. χωρίς τα αντλιοζόμενα έσοδα ΦΠΑ από την παραχώρηση των 14 αεροδρομίων έναντι 29,77 δισ. το 2016). Με δεδομένο ότι το 2017 ήταν χρονιά κατά την οποία επιβλήθηκαν κυρίως στοχευμένα επιμέρους εισπρακτικά μέτρα (ΕΦΚ καφέ, άλλη μια αύξηση σε ΕΦΚ όπως καυσίμων και καπνικών, αλλαγή καθεστώτος ΦΠΑ καταρχήν σε λίγα νησιά κλπ) η εξέλιξη αυτή αντανάκλα τη δυναμική αποδυνάμωσης της φορολογητέας ύλης. Την υποχώρηση κατά €755 εκατ. αντιστάθμισε η αύξηση των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές (αύξηση κατά €921 εκατ. σε €20,7 δισ. από €19,8 δισ. το 2016 και 12,27 δισ. το 2015, **Δ09**), που όμως στο βαθμό που βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε αύξηση εισφορών σε δημοσίους υπαλλήλους και συνταξιούχους καθώς και τον υπολογισμό εισφορών σε αυτοαπασχολούμενους με βάση εισοδήματα παλαιότερων ετών δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέτρο αξιολόγησης της πορείας της φορολογητέας ύλης που παράγει η μισθωτή εργασία στον ιδιωτικό τομέα.

Δ09: Έσοδα γενικής κυβέρνησης από ασφαλιστικές εισφορές (Υπ. Οικ. Δεκ. 2017)

Δ10: Δαπάνη γενικής κυβέρνησης για συντάξεις ιδιωτικού και δημοσίου τομέα (Υπ. Οικ. Δεκ. 2017)

Σε ό,τι αφορά τις δαπάνες το 2017, αυξήθηκαν με μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, σε σύγκριση με το 2016, οι δαπάνες μισθοδοσίας της γενικής κυβέρνησης (€16,2 δισ. έναντι €15,72 δισ. το 2016 και €15,64 δισ. το 2015) και, κυρίως, υπήρξε σημαντική μείωση των συντάξεων (€30,2 δισ. έναντι €31,23 δισ. το 2016 και €31,45 δισ. το 2015, **Δ10**) καθώς και των παροχών ασθένειας (€4,7 δισ. έναντι €5 δισ. το 2016 και €3,9 δισ. το 2015). Τις μειώσεις αυτές αντιστάθμισε εν μέρει η αύξηση των άμεσων επιδοματικών παροχών (€4,3 δισ. έναντι €3,86 δισ. το 2016 και €3,1 δισ. το 2015), με αποτέλεσμα την υποχώρηση των δαπανών κοινωνικών παροχών το 2017 σε σύγκριση με το 2016 κατά €853 εκατ. Η υποχώρηση των εσόδων από μεταβιβάσεις (€5,5 δισ. αντί €7,3 δισ. το 2016) σε

συνδυασμό με τη σταθερότητα των δαπανών για μεταβιβάσεις (€4,4 δισ. αντί €4,3 δισ. το 2016) συντέλεσαν στη διαμόρφωση του τελικού αποτελέσματος.

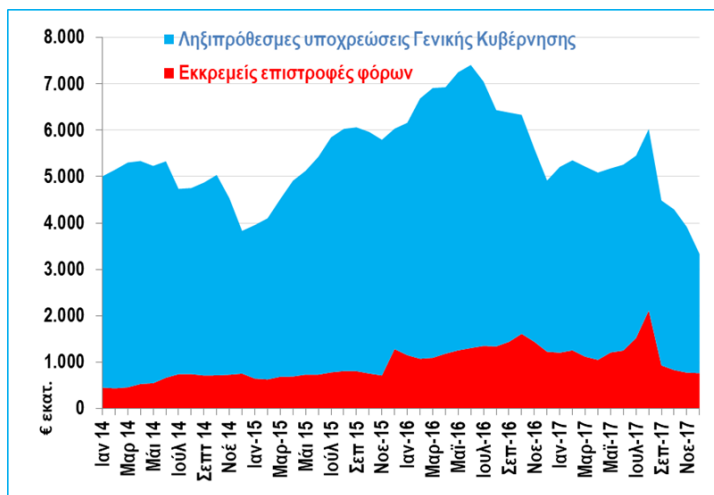
Ληξιπρόθεσμες οφειλές: Τους τελευταίους 2 μήνες του 2017 οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των ιδιωτών προς τις φορολογικές αρχές άρχισαν να αυξάνονται πάλι με μεγαλύτερο ρυθμό, με αποτέλεσμα τον Δεκέμβριο οι νέες φορολογικές υποχρεώσεις να αυξηθούν κατά €10,88 δισ. (αύξηση εντός του μήνα κατά €1,26 δισ.) και μαζί με τις υποχρεώσεις σε ασφαλιστικά ταμεία €12,93 δισ. (αύξηση το Δεκέμβριο κατά €1,3 δισ. **Δ11**). Έτσι, το σύνολο των ληξιπρόθεσμων οφειλών των ιδιωτών προς τις αρχές ανήλθε στο τέλος του 2017 στα €102,2 δισ., χωρίς να συνυπολογίζονται χρέη προς ταμεία, ποσό που όμως ως γνωστό περιλαμβάνει μεγάλο μέρος οριστικά ανεισπρακτων οφειλών, η διαγραφή των οποίων αποτελεί μια σημαντική διοικητική πρόκληση για τις αρχές και σχετικά με την οποία δρομολογούνται προσπάθειες διευθέτησης.

Συνεχίστηκε την ίδια ώρα η υποχώρηση των ληξιπρόθεσμων οφειλών του κράτους καθώς και των εκκρεμών επιστροφών φόρων (**Δ12**) σε €3,3 δισ. το Δεκέμβριο του 2017 (από €3,9 δισ. το Νοέμβριο 2017 και €4,9 δισ. το Δεκέμβριο του 2016), κυρίως λόγω της υποχώρησης των οφειλών του ΕΟΠΥΥ για τις οποίες επιπλέον εκκρεμεί συμψηφισμός με τα clawback & rebate αλλά και της υποχώρησης των εκκρεμών επιστροφών άμεσων φόρων.

Δ11: Νέες ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το δημόσιο (ΑΑΔΕ Δεκ. 2017)

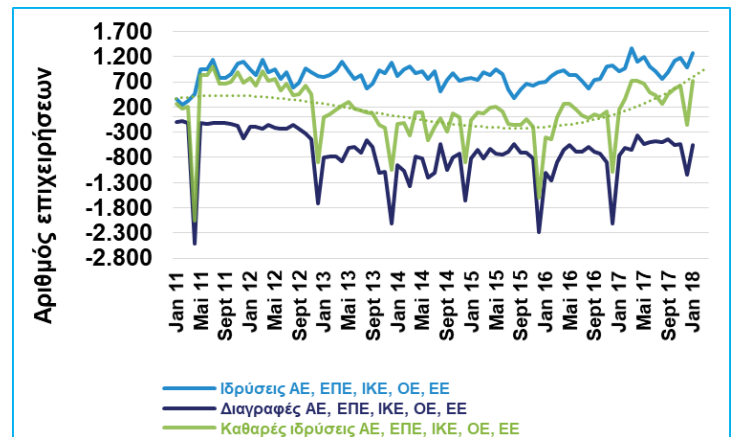
Δ12: Ληξιπρόθεσμες οφειλές δημοσίου (Υπ. Οικ. 2017)

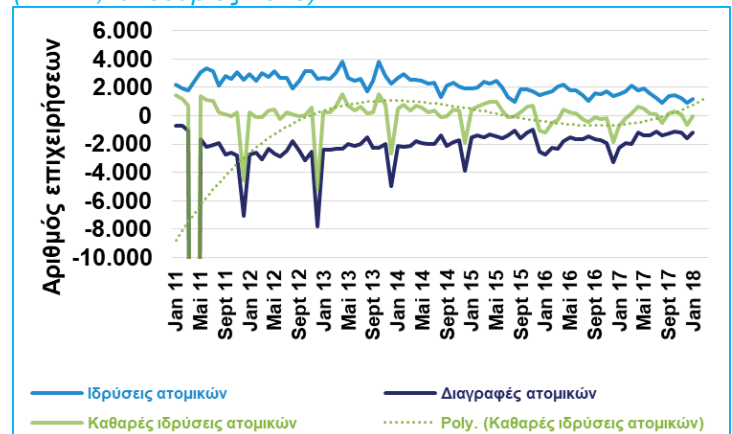

Ιδρύσεις και διαγραφές επιχειρήσεων: Οι καθαρές ιδρύσεις ΑΕ συνεχίζουν να είναι αρνητικές (-12- τον Ιανουάριο 2018 και -8/μήνα κατά μέσο όρο για όλο το 2017), παρά την τάση ενίσχυσης των ιδρύσεων τους τελευταίους μήνες (56 τον Ιανουάριο 2018, 54 κατά μ.ο./ μήνα), καθώς φαίνεται αυτή η εταιρική μορφή αφενός να ανακτά τη δημοτικότητα της στις ιδρύσεις και αφετέρου να συνεχίζει να αντανακλά τις αναδιαρθρώσεις που γίνονται σε εταιρικό επίπεδο. Αυτό συμβαίνει σε αντίθεση με την ΕΠΕ, στην οποία συνεχίζει η πτώση των νέων ιδρύσεων καθώς και των καθαρών ιδρύσεων, προφανώς καθώς γίνεται εναλλακτική χρήση τόσο της νομικής μορφής της ΑΕ όσο και, κυρίως, της ΙΚΕ (26 ιδρύσεις και 42 καθαρές διαγραφές τον Ιανουάριο 2018, 24 ιδρύσεις και 49 καθαρές διαγραφές κατά μ.ο./μήνα το 2017). Οι καθαρές ιδρύσεις ΙΚΕ, όσο και οι ιδρύσεις, συνεχίζουν να έχουν αυξητική τάση (561 καθαρές ιδρύσεις ΙΚΕ τον Ιανουάριο 2018, 492/μήνα καθαρές ιδρύσεις κατά μ.ο. για όλο το 2017). Σε ότι αφορά τις μορφές με εις ολόκληρο ευθύνη των εταίρων έναντι των πιστωτών της εταιρίας(ΟΕ και ΕΕ) και αυτές ανακτούν τη δημοφιλία τους (216 καθαρές ιδρύσεις τον Ιανουάριο 2018, 8/μήνα κατά μ.ο. το 2017), ίσως λόγω της ενίσχυσης της επιχειρηματικής δράσης που σχετίζεται με την εστίαση και τα καταλύματα όπως καταγράφεται για παράδειγμα και στα στοιχεία της απασχόλησης. Τέλος, η ατομική επιχείρηση και ενόψει των νέων αυξήσεων στις εισφορές των αυτοαπασχολουμένων, οι οποίες έπονται σειράς φορολογικών και ασφαλιστικών μέτρων, συνεχίζει να καταγράφει καθαρές απώλειες, με τις ιδρύσεις να υποχωρούν και τις διαγραφές να παραμένουν περίπου σταθερές (39 καθαρές διαγραφές τον Ιανουάριο 2018, 42 καθαρές διαγραφές / μήνα για το 2017). Στα πλαίσια αυτής της εικόνας, με τις καθαρές ιδρύσεις των ΑΕ, ΕΠΕ, ΟΕ και ΕΕ να είναι περίπου σταθερές και μηδενικές (592 καθαρές διαγραφές το 2017 και 162 καθαρές ιδρύσεις τον Ιανουάριο 2018), το βάρος της ανάκαμψης των καθαρών ιδρύσεων πέραν της αυτοαπασχόλησης συνεχίζει να σηκώνει η ΙΚΕ (**Δ13**), πάντα με τις ατομικές επιχειρήσεις να χάνουν σε δημοφιλία (**Δ14**).

Δ13: Καθαρές ιδρύσεις ΑΕ, ΕΠΕ, ΙΚΕ, ΟΕ & ΕΕ
(ΓΕΜΗ, Ιανουάριος 2018)

Δ14: Καθαρές ιδρύσεις ατομικών επιχειρήσεων
(ΓΕΜΗ, Ιανουάριος 2018)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

€368 δισ.
67% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

€60 δισ.
51% συνόλου**

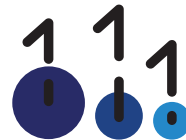
ΠΩΛΗΣΕΙΣ

€62 δισ.
43% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ

€2,4 δισ. **
30% συνόλου**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

190.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ

€4,8 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

€2,1 δισ.
20% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ

€0,8 δισ.
29% συνόλου****

* 20.500 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2015 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

